

כנפיים על העליונה

מי מעצב את מדיניות הבטחון של ישראל? היתה זאת אחת התעלומות של תשכ"ו. שר-הבטחון הרשמי, לוי אשכול, היה עסוק מעל לראש בענייני הממשלה, המערך, הקואליציה והמדיניות הכלכלית. סגנו, **צבי דינשטיין**, היה איש הניהול והכספים, אך לא אדם בעל גישה בלתי-אמצעית לבעיות צה"ל ולתפיסות בטחוניות. בימים הראשונים של הממשלה הנוכחית עדיין האמינו רבים כי השר-בלית-ק, **ישראל גלילי**, ימלא את החלל הריק ויהיה מעין שר-בטחון-בפועל. אולם לא ניתנה לו דריסת רגל בשטח זה. **איסר הראל**, היועץ לענייני בטחון, התפטר בזעם כשאיש לא התייעץ עימו, גם לא בשטח הקרוב לו ביותר: שרותי-הבטחון.

במצב זה נפלה, מטבע הדברים, אחריות רבה על שכמו של הרמטכ"ל. אילו היה פורץ גדר הסר-אחריות, כמו **משה דיין** בשעתו, יכול היה לחולל אסון. אילו היה אדם בעל קאליבר קטן, היה נוצר חלל ריק מסוכן.

למזלה של המדינה, עמד בראש צה"ל, דוקא בתקופה זו, אדם מתון ושקול ביותר, חייל מקצועי בעל מגמה אינטלקטואלית, ממעט בדיבור וענייני, הודות לו נמנעו הגזמות, נעלם

מנחם פרוש

דת

„דם ישפך!“

הדת לא הופיעה בשנת תשכ"ו לעיני האזרח הישראלי כתורת-מוסר, שיש לה תשובה לאתגרים של המציאות. קולה לא הורם למען השלום בחיאט-נאם, למען הצדק והשוויון בארץ. אמנם נעשה נסיון עלידי כמה אנשירות, ובראשם הפרופסור **אפרים אורבך**, להקים תנועה אורתודוכסית מתקדמת, הצועדת עם הזמן. אך חיש מהר הסתבכה גם תנועה זו בסתירות בלתי-נמנעות, בפשרות ובהתחמקות. מי שקלה המוסרי לא הורגש.

לעומת זאת הורגשו קולם ומישקלם של אותם המבקשים להעמיד את דת ישראל בפירוש כמחסום בפני כל קידמה, ותהיה מוסרית והומאניטרית ככל שתהיה. הדבר מצא את ביטויו המושלם בסיסמה העיקרית, שהסעירה את הדתיים בישראל בשנה זו: מניעת ניתוח-גופות.

ניתוח-הגופות הם סמל הקידמה המדעית האנושית. כל מטרםם היא לחנוך רופאים לעזור לבני-אדם ולמנוע את מכאוביהם; להעמיק את הבנת הרופאים את גוף האדם, לגלות ולרפא מחלות — לעזור לחיים. קשה לתאר מטרם מוסרית יותר. אולם ניתוח-המתים מעוררים גם רבדים חשובים בתת-ההכרה האנושית, שרודים מימי האדם הקדמון, שהאשימו בכשפים וב-תחיתים הגופנית של המתים. בקרב ההמונים הנחשלים של ישראל השניה, שטרם הת-

אקלמו באחירה החדשה של הקידמה הישראלית, יש עוצמה מיוחדת לרבדים אלה. הסוחרים הממולחים ברגשות הדת — עסקני המפלגות הדתיות — הבינו כי כאן יש סיכוי גדול למלאכתם החשוכה, מיכרה-זהב פוליטי וכלכלי. בצנינות עילאית התחרו ביניהם על כתר המלחמה בקידמה הרפואית. בתחרות זו ניצח בנקל האיש המייצג את המפלגה הדתית הקיצונית ביותר, שהוא גם הח"כ הגס ביותר בכנסת השישית: **מנחם פרוש**. הוא איש-הדת של תשכ"ו.

באחת הסצנות היותר מבישות של השנה ערך פרוש בכנסת התפרצות היסטורית (אמיתית או מבוימת) בקופצו ממקומו, בהלמו באגרופו בדוכנו, ובצעקו: „דם ישפך! דם ישפך!“ למחרת היום יצא בשימחה רבה למסע-שנור בחו"ל. ההסתה של פרוש וחבריו הכריחה את יריביו במפד"ל לגנוז הצעת-חוק לניתוח-מתים, שגם היא היתה התקדמות ניכרת של הכפייה הדתית החשוכה. היא לא הספיקה לציבור הדתי המשולהב.

בכל זאת קידמה המפד"ל השנה את הכפייה הדתית בכמה צעדים. הממשלה החדשה קיבלה חוק-שבת חדש, בעל משמעות מצומצמת, אך עקרונית. נמל אשדוד נסגר בליל-שבת, בניגוד לנמל חיפה — דבר המבטיח לו מראש הפסדים גדולים על-חשבון האזרח. שיירות השבת שנערכו נגד צעד זה ואחרים, נתקלו בהתנגדות הפעילה של המשטרה, או בהתפרעות המוניות שלא נמנעה על-ידי המשטרה.

השנה לא הצטיינה במשפטים גדולים. המשפט הסטנוני ביותר היה משפטו של **יעקב עזרי**, שנאשם והורשע ברצח בת-אחותו הקטנה. במשפט זה עמדה בפני השופטים הורישא להתחשב בגורמים פארא-פסיכולוגיים — טלפטיה ואף מעשי-כשפים. הם דחו דרישה זו אחרי בירור מרתק. משפט סנסציוני אחר, שנשתיים השנה, היה משפטו של **אלי בולדין**, סרסור-הזונות שנאשם ברצח אהובתו. גם הוא הורשע.

מכל הבעיות המשפטיות, הושם השנה הדגש על בעיית פומביות המשפט. השופט **אהרון קידרון** אסר את פירסומו של משפט משתפי שירת-האחחה של תנועת העולם הזה — כוח חדש. איסור בלתי-חוקי זה זכה לתגובה נמרצת — אף היא בלתי-חוקית — מצד מנהל בתי-המשפט, **השר פט אייזנברג**. האיסור בוטל, וקידרון פסל את עצמו מלהמשיך במשפט — אך בעיית הפומביות לא נעלמה.

כי כאשר הגישה הממשלה את הצעת-התיקון שלה לחוק לשון הרע, נסתבר כי דוקא בשטח זה לא חלה תוויה לטובה. כמו בחוק המקורי, תובעת הממשלה כי משפט-לשון-הרע יהיו, למעשה, אסורים לפירסום — ובכך מתערער אחד מעקרונות היסוד של מדינת-החוק. את האחריות למגמה זו קיבל על עצמו שר-המשפטים החדש,

בגליון ראש השנה של

הארץ

שי לקוראים

תשכ"ו

* השנה בתצלומים

חוברת במתכונת מאגאזינית, 48 עמודים, מאות תמונות, מוגשות על-ידי „הארץ“ ומפעלי נייר אמריקאים-ישראליים בע"מ

וכן:

האתר

מוספי שבועי

48 עמודים גדושים כתבות

מענינות ותצלומים מרהיבים

וגליון-חג מוגדל

של

הארץ

פוליטכניקום

השבוע נפתחים הקורסים הבאים:

שרטוט

בנין. ארכיטקטורה כולל עיצוב פנים וריהוט

גרפיקה

שמושית

ציור אופנה

פרטים והרשמה: 1-9, 8-5

תל-אביב, רח' ברנר 17,

מפינת אלנבי 55

תל-אביב, אלנבי 128 א'

חיפה, שמריהו לוי 30

לחובבי ספורט ברשותנו מכוניות חדשות ומסלולים חדשים בטיחות ונוחות לנוסעים. **קארטינג** הספורט העממי מגרשי התערוכה פתוח מ"5 אחה"צ אוטובוסים: 22, 27, 25, 42.